

окреслюючи міру можливої, прийнятної для суспільства поведінки, інакше суспільство поглинула б анархія. Таке розуміння прямо залежить від рівня правової культури та менталітету народу. Природним, а не писаним людьми з їх уподобаннями та упередженнями правом є правила поведінки, котрі витікають із природної волі людини та слугують виміром юридичних приписів держави.

Норми, які містяться в законі мають бути узгоджені з природним правом, тоді відбувається збіг права і закону, що і створює найбільш ефективну форму права – правовий закон.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Слинко Д.В.

Література:

1. Бурлай Е.В. Осторожно – закон! // Вісник Луган.держ.ун-ту внутр.справ ім. Е.О.Дідоренка. – 2010. – Спец.вип. - №2 (ч.1). – с.187-237
2. Шалютин Б.С. Закон, юридический закон и общественный договор/ Б.С. Шалютин // Вопр. философии. – 2006. - №11. С.27-46.
3. Рогожа В.Г. Логічна послідовність як необхідна ознака тексту нормативного акта // Унів.наук.зап. – 2009, - Вип.3. – с.16-19.
4. Петрова Л.В. Джерела права // Вісн. акад. правових наук України: Зб.ст. – Х., 1997. - №1. – с. 65 – 76

ПРОЦЕСУАЛЬНА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ УЧАСТІ ЗАХИСНИКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Короткова Тетяна Михайлівна

*студентка 6 курсу юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна*

e-mail: ya.karat2013@yandex.ua

Ключові слова: кримінальне провадження, адвокат, захисник, підозрюваний, обвинувачений.

Поняття захисника, види його процесуальної діяльності в кримінальному провадженні визначені статтею 45 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) [1]. Норми цієї статті обмежують коло осіб, які можуть бути допущені як захисники, виключно адвокатами. Такі положення КПК слід вважати більш прогресивними, оскільки вони орієнтовані на забезпечення в кримінальному процесі кваліфікованого захисту від підозри чи обвинувачення. Дискусії щодо можливої участі в кримінальному провадженні близьких родичів обвинуваченого, засудженого, виправданого, його опікунів чи піклувальників, інших фахівців у галузі права, які не є адвокатами, очевидно, ще будуть продовжуватися. Разом з тим, слід підкреслити, що суто правових знань особі, яка бере участь у кримінальному провадженні як захисник, недостатньо. У відносинах з підозрюваним, обвинуваченим чи іншою особою, вказаною в частині 1 статті 45 КПК, необхідно дотримуватися правил етики, знати тактичні прийоми захисту та нести юридичну відповідальність за невиконання чи неналежне виконання обов'язків захисника. Ці питання визначаються не тільки в КПК, а й у законодавстві про адвокатуру. Реалізація відповідних положень КПК, а також Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» здатна забезпечити підозрюваному і обвинуваченому та іншим особам надійний захист у кримінальному провадженні.

Стаття 45 КПК обмежує види адвокатської діяльності щодо підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру тощо, тільки захистом, нічого не вказуючи про надання їм інших видів правової допомоги. Слід зазначити, що із змісту пункту 6 статті 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [2] випливає, що здійснення захисту не поглинає надання інших видів правової допомоги. Під час кримінального провадження захисник вправі здійснювати адвокатську діяльність з надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також на сприяння їх відновленню в разі порушення. Вказані норми КПК та законодавства про адвокатуру вимагають гармонізації.

У частині 4 статті 46 КПК зазначено, що захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист яких він здійснює, крім їх особистісних прав (наприклад, не говорити нічого з приводу підозри чи обвинувачення, давати показання тощо). Це означає, що законодавець фактично вважає захисника представником підозрюваного чи обвинуваченого або інших осіб, які делегують йому свої процесуальні права. Указане положення обмежує процесуальну самостійність адвоката у здійсненні захисту [4, с. 15; 5, с. 13]. Адвокат, реалізуючи свою процесуальну функцію, повинен використовувати не тільки ті права, які передбачені в КПК, а й ті, які закріплені в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [3, с. 161-162]. Крім того, вищевказана редакція частини 4 статті 46 КПК позбавляє адвоката можливості займати альтернативну правову позицію в кримінальному провадженні, а тому вимагає удосконалення. Адвокат повинен бути не представником підозрюваного, обвинуваченого чи іншої особи, а самостійним учасником кримінального провадження, правозаступником, який у певних ситуаціях повинен не погоджуватися із клієнтом у питаннях здійснення захисту і займати альтернативну правову позицію.

У чинному законодавстві (частина 3 статті 46 КПК) зазначено, що одночасно брати участь у судовому розгляді можуть не більше п'яти захисників одного обвинуваченого. Це обумовлено необхідністю збалансування інтересів обвинуваченого з інтересами правосуддя та реалізації законної вимоги щодо проведення і завершення судового розгляду протягом розумного строку [3, с. 159]. Відкритим залишається питання про кількість адвокатів, які можуть одночасно захищати одного підозрюваного чи іншу особу під час досудового розслідування. Оскільки ніяких положень з цього приводу в КПК немає, слід вважати, що їх чисельність не обмежується.

Відповідно до положень частини 5 статті 46 КПК захисник має право брати участь у допиті та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного чи обвинуваченого. До очевидних позитивів КПК слід віднести право захисника ініціювати проведення процесуальних дій, у тому числі і слідчих (розшукових), які можуть бути негласними. Та поряд із цим законодавець фактично звів нанівець таке право, адже, щоб ним скористатися, адвокат подає відповідне клопотання слідчому чи прокурору, які його можуть і незадовольнити [5, с. 13].

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Янович Ю.П.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України Законом № 4651 – VI від 13.04.2012 р. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» № 4652 – VI від 13.04.2012 р. – Х. : Право, 2012. – 392 с. 2. «Про адвокатуру та

адвокатську діяльність» : закон України від 05.07.2012 № 5076 – VI // Голос України. – 2012. – 14 серпня (№ 148-149). 3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 768 с. 4. Беззахисні адвокати // Юридичний вісник України. – 2012. – 5–18 травня (№ 18-19). – С. 15. 5. Зозулінський, Т. Новий КПК та адвокат: знайти спільну мову / Т. Зозулінський // Юридичний вісник України. – 2012. – 2–8 червня (№ 22). – С. 13.

СУЧАСНИЙ СТАН, МОЖЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІДЕНТИФІКАЦІЙНОЇ СУДОВО-БАЛІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Кошова Яна Олександрівна

*студентка 4 курсу Полтавського юридичного інституту
Національного університету «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»
e-mail: yana_koshova@mail.ru*

Ключові слова: криміналістика, ідентифікація, експертиза, балістика, зброя, злочин.

В сучасних умовах боротьби із різного роду злочинами, вчиненими із застосуванням вогнепальної зброї, все більшого значення набуває складний процес досліджень, пов'язаних з ототожненням зброї та набоїв до неї, які проводяться експертом за постановою слідчого чи ухвалою суду. Криміналістична ідентифікаційна експертиза, яка є одним із видів судово-балістичної експертизи – дієвий засіб боротьби із озброєною злочинністю.

Значний внесок у вирішення питань, пов'язаних з проведенням ідентифікаційних судово-балістичних експертиз, зробили такі дослідники, як

В. Є. Бергер, В. Ю. Владимиров, Б. М. Єрмоленко, М. М. Зюскін, Б. М. Комаринець, Ю. М. Кубіцький, С. Д. Кустанович, В. Н. Ладін, В. С. Мітричев, В. М. Плескачевський, Г. А. Самсонов, І. О. Сапожніков, Є. М. Тіхонов, В. Ф. Черваков та ін [1; с.5].

Слід зазначити, що за допомогою ідентифікаційної судово-балістичної експертизи, у процесі якої встановлюється тотожність конкретного екземпляра зброї, боєприпасів або ж їх частин, можливо встановити факти, які стосуються об'єктивної та суб'єктивної сторін складу низки злочинів. До них можна віднести такі тяжкі злочини, як бандитизм (ст. 257 КК України), умисне вбивство (ст. 115 КК), умисні тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК) та ін. Вогнепальна зброя як речовий доказ, а відповідно і як об'єкт криміналістичної ідентифікації може зустрічатися під час розслідування нещасних випадків, пов'язаних з пострілами із вогнепальної зброї та вбивств з необережності (ст. 119 КК), де шляхом ідентифікаційної судово-балістичної експертизи слід спочатку встановити факт пострілу на місці події з конкретного екземпляра зброї. До цього переліку можна також віднести і факти самогубств, хоча в більшості випадків даний факт є очевидним, судово-балістична експертиза необхідна і в цьому разі, оскільки іноді в практиці розслідування злочинів трапляються випадки умисних вбивств, які маскуються створенням зовнішньої обстановки самогубства [4;с.67].

Що стосується проведення ідентифікаційних судово-балістичних експертиз, то вони спрямовані на вирішення питань, пов'язаних, по-перше, з ототожненням самої зброї (наприклад, питання про те, чи з даної зброї стріляна куля; з однієї чи різних екземплярів зброї стріляні гільзи); по-друге, з ототожненням боєприпасів за слідами кернення на гільзі та кулі (наприклад, чи становили єдине ціле куля та гільза, вилучені в різних місцях), по-третє, з встановленням групової належності зброї, боєприпасів чи їх частин (наприклад, визначення системи зброї за видом боєприпасу або за слідами на стріляних з неї кулях чи гільзах; визначення самого боєприпасу за вказаними слідами) [3; с. 266].